

Bilag 93

Eksempel på støvflukt frå basen på Raunes. Foto: Privat

Jakob Hatteland svarer KLIF

Les Vats-gründeren sin omfattande dokumentasjon og argumentasjon i ordstriden med staten si miljøvaktbikkje.

24. april 2013 kl. 17:08 av [Grannar](#)

I en kronikk i Teknisk Ukeblad (TU) av 11.03.2012, publisert på TU internett 26.03.2012, stilte jeg kritiske spørsmål til KLIF sin rolle i forbindelse med virksomheten til AF Decom AS/AF Miljøbase Vats (AF)

på Raunes i Vatsfjorden og deres forhold til Raunes Fiskefarm AS (RFF).

Normalt ville jeg ikke ha engasjert meg i miljødebatter, og jeg var en av dem som hadde lite tro på den lokale miljøforeningens advarsler. Da AF kom til Vats skjøt vi også fyrverkeri for selskapet.

Norwegian Contractors (Aker) har tidligere bygget flere Condeep plattformer i fjorden, og vi hadde kun hatt gode erfaringer med oljeindustrien, og ingen giftutslipp.

Signe Nåmdal i KLIF fortalte i Grannar 04.04.2013 at hun ville svare på artikkelen, på Grannar sin internett side. 05.04. kom svaret: «Vi forholder oss til fakta, ikke påstander.»

Nåmdal skriver at hun ikke forstår hvorfor jeg angriper KLIF som i 40 år har stått på miljøvernets side og at min troverdighet svekkes med å komme med påstander om at KLIF ikke handler. To miljøvernministre og en statssekretær har imidlertid uttrykt skriftlig at de synes det er flott at lokalmiljøet engasjerer seg i forhold til AF sin miljøbase. Embetsverket vil nå ha oss til å tie om og leve med det vi vet.

KLIF sine unnlaterer kan neppe forsvares med hva de har gjort tidligere eller gjør i dag andre steder. Vi kan ikke bare «snu ryggen til» når KLIF åpenbart forskjellsbehandler, ikke gjør noe, men ser den andre veien når naboen forurenses. Innlegget ble ikke skrevet for å svekke KLIF, men for å få KLIF til å våkne opp og reagere. Som nabo og vatsbu har jeg en moralsk plikt til å fortelle folk hva som faktisk skjer, men også pga konsekvensene KLIF sin unnlattelse har hatt for de andre eierne og arbeiderne i RFF.

I papirutgaven til Grannar den 04.04. sier Nåmdal at KLIF aldri har drevet aktiv dødshjelp ovenfor RFF.

Det er trist at Nåmdal ikke forstår at det KLIF gjør/ikke gjør har konsekvenser utover forurensings-situasjonen. Hadde KLIF gjort jobben sin, ville de vært kjent med, erkjent og fortalt at det hadde vært betydelig støvflukt i mange år. Da kunne ikke AF under rettsaken i Gulatings lagmannsrett i perioden 20.09 til 05.10.2010 hevde at *«Utslippstillatelsene overholdes og miljøsituasjonen er forbedret i forhold til tidligere.»*

KLIF har i mange år unnlatt å gjøre noe i det hele tatt i forhold til luftforurensning fra støvflukt og skjærebrenning. Dette på tross av mange henvendelser og naboklager. KLIF bare sender henvendelsene/klagene videre til AF som på sin side meddeler at dette kun berodde på bagateller eller misforståelser.

Nåmdal sine utsagn om at alt er i skjønneste orden vil være det aller beste eksempel på påstand basert på manglende fakta. På den ene siden vil Nåmdal ha æren for 40 år i miljøets tjeneste, men når det gjelder KLIF sitt ansvar så begrenser hun det til når etatene ble slått sammen til KLIF i 2011.

Hun nevner kun to konkrete ting som skal være feil i min kronikk. Henvisningen til at RFF sin advokat i en samtale med KLIF sin nye saksbehandler fikk tilbakemeldingen om at hun var klar over at det var han som representerte denne opportunistiske fiskefarmen, har jeg forståelse for at Nåmdal i ettertid ønsker at var en misforståelse. RFF sin advokat sendte et brev etter samtalen og bad om dokumentinnsyn, der han også oppsummerte hendelsesforløpet slik at KLIF skulle forstå at RFF ikke besto av opportunister. I svaret fra KLIF heter det at *«Det er ikke nødvendig å redegjøre for konflikthistorikken mellom Raunes Fiskefarm AS og AF Decom for å få denne informasjonen.»*

Ifølge Nåmdal har KLIF sine representanter aldri fått middag av AF. Tilreisende gjester får alltid noe å bite i hos oss, og jeg antok at KLIF sine folk måtte ha noe å spise i løpet av en lang dag, enten de er på besøk hos AF eller andre. Beklager om jeg her har tatt feil.

Over til hva denne saken dreier seg om:

Det Nåmdal mener ikke er dokumentert/dokumenterbart berører hun ikke i det hele tatt i sin artikkel:

1. Har det ikke vært støvflukt fra basen?
2. Om det var støvflukt, har støvet inneholdt tungmetaller og organiske gifter?
3. Deretter, hvilke støvmengder har forlatt basen og har disse mengdene vært innenfor utslippstillatelsen til bedriften?

Støvflukt fra basen

At det er støvflukt fra basen bekreftes blant annet av:

1. NIVA sine etasjemoseprøver.
2. Alle prøver som RFF har sørget for at er utført.
3. Proactimarapporten.
4. Utallige timer med film og bilder.
5. Klager fra mange naboer som løpende er sendt til KLIF og tidligere til fylkesmannen.

Tungmetaller og organiske gifter

At støvet inneholder den samme blandingen som det til en hver tid er i støvet på kai/prosessområdet på miljøbasen er helt innlysende.

Det skjer ingen endring av støvet fra der det ligger på miljøbasen til det følger med vinden. Det blir ikke behandlet eller går ikke gjennom noe renseanlegg. De letteste partiklene følger selvsagt lettest med vinden.

Analysen av støv fra miljøbasen datert 06.01.2012 som er utført av ALS for AF viser at støvet inneholder hele «cocktailen» av giftstoffer som ble beskrevet i min kronikk.

Om støvet AF behandlet ikke var giftig, så ville heller ikke AF brukt store summer på å legge membran og renseanlegg for avrenning til sjø. Det er påfallende at både AF og KLIF ikke har hatt i tankene at støvet også kan spres via luft.

Hvor kommer giftene fra?

Jeg har kun konsentrert meg om kvikksølv ellers ville det ikke blitt en kronikk, men en bok.

Kvikksølvulfid kommer til basen blant annet i prosessrør, prosessutstyr og borekaks. Dette har vært godt kjent i olje industrien i alle år. Jeg henviser til Statoils konferanse av 27.03.2006

«Mercury in crude oil and natural gas –A concern for the oil and gas industry.»

Hvilke støvmengder har i så fall forlatt basen

Giftmengden på miljøbasen vil selvsagt variere om det er prosessutstyr eller annet som klippes opp og gjenvinnes. Aktiviteten varierer avhengig av arbeidsmengde osv. og innholdet av tungmetall i støvet på plata vil derfor naturlig variere noe. Støvflukten vil også variere med vær og vind og med det arbeidet som fysisk pågår.

I høringsrunden i forbindelse med ny utslippstillatelse fra KLIF ville KLIF gi 5g/m²/per måned, men tillatelsen av 11.03.2013 ble på: 3g/m² /per måned i mineralsk andel til nærmeste nabo. (Gjennomsnitt over en periode på 3 mnd.) Nærmeste nabo er RFF. Siden det bare gjelder mineralsk andel vil vi gjerne spørre om det er slik å forstå at AF ikke har

lov å slippe ut organiske stoffer/gifter? Eller har de lov å slippe ut alt de ønsker av disse?

Uansett finnes det også organiske stoffer/gifter i støvet fra miljøbasen ref. analyser. Disse organiske stoffene vil spres via luften på samme måte som tungmetallene, uansett om slik spredning er tillatt eller ikke.

Kvikksølvutslipp skal nå reduseres fra 60g/år (kun til vann) til 40g/år til både vann og luft etter hva vi har forstått. Dette er i så fall en reduksjon av det AF har lov å slippe ut.

Etter at RFF fikk analysert og fant ut at det var tungmetaller og organiske gifter i RFF sine takrenner tilsvarende støvet på miljøbasen forstod vi at det måtte være en betydelig støvflukt fra basen. RFF er lokalisert ca. 100 meter fra der skjæring og brenning av stål skjer på miljøbasen, uten at dette har påkalt noen oppmerksomhet hverken fra KLIF, kommunen eller andre myndigheter.

RFF ville gjerne vite om det kunne være andre steder støvet hadde samlet seg opp.

I RFF sitt produksjonslokale er det i gavl-veggen som vender mot AF en lufterventil på 0.7 m² øverst under takskjegget. I rommet innenfor er det plassert to kjølerom. Takene på kjølerommene danner et loft som dekker 55% av arealet i rommet. Ventilene får kun få støv som er blåst over fra AF og ikke det som faller ned ovenfra. I tre omganger ble det samlet opp støv fra loftet, totalt 498g+130g+312,6g=930,6g. Kjølerommene ble plassert i bygningen, henholdsvis i årsskiftet 2006/2007 og høsten 2007. Det betyr at det har kommet 930g støv på 55% av flaten i rommet i en periode på rundt 5 år gjennom en ventil på 0,7 m². Siden mineralsk andel var på 87,9%, (resten av støvet består av planterester, insekterester, maling, flere organiske stoffer/gifter.) Om en for

sikkerhets skyld ikke korrigerer for at bare 55% av støvet er samlet opp vil gjennomsnittet bli 19.5g/m²/per måned, dvs. 6,5 ganger større en dagens grense på: 3g/m²/per måned.

Støvprøvene på loftet ble analysert og gjennomsnittlig Kvikksølv (Hg) innhold var 18,9mg/kg og Zink (Zn) innholdet var 69.870mg/kg. Basert på dette vet vi at kvikksølv utslippene fra miljøbasen må være betydelige, sannsynligvis flere kilo gjennom de årene basen har vært i drift.

Det er grunn til å merke seg at dette skjedde i perioden 2007 til 2011 da AF ikke hadde tillatelse til støvutslipp i det hele tatt.

Vats fjorden er liten terskelfjord og vi kan beregne oss frem til hvor mye vann det er i fjorden. Om en går ut fra en naturlig konsentrasjon på ca. 3 nanogram i sjøvann, vil det naturlige kvikksølvet i fjorden være langt under 1kg. Da vil en se at bare noen få kilo kvikksølv vil få store konsekvenser for fjorden, spesielt pga. terskelen er det også liten vannutskiftning.

I brev fra KLIF av 16.04.2012 (2011/613-121) til RFF sier KLIF «*at utslippene med for høyt metallinnhold skjedde i 2008 og 2009 pga. AF foretok en utvidelse av miljøbasen med blant annet mye anleggsarbeid og støvdannelser. KLIF finner dette kritikkverdige.*» Nåmdal holder fast ved at støv med tungmetallinnhold bare skjedde i 2009. Hun er med andre ord ikke engang enig med KLIF. Ville utslippet vært mindre alvorlig om det kun skjedde i 2009?

Jeg er ikke kjent med, og har ikke registrert noen kritikk mot AF pga støvflukt inneholdende tungmetaller fra KLIF sin side før denne dato. Folk i Vats har heller ikke hørt mye av den kritikken Nåmdal hevder å ha kommet med ovenfor AF. Denne innrømmelsen kom etter at RF gjentatte ganger hadde påpekt at det måtte være støvflukt fra basen.

AF har ikke hatt tillatelse til luftutslipp før i år 13.03.2013 og utslippene i 2008 og 2009 var med andre ord uansett ulovlige.

RFF sørget for at det ble foretatt ytterligere analyser av takrenner hos andre naboer som hadde rensket takrennene til forskjellige tider, både før og etter 2009. Disse prøvene viste også tilnærmedesvis samme forhold mellom tungmetallene.

RFF foretok filterundersøkelser i forskjellige avstander fra AF i 2012 over en 6 måneders periode som gav resultater med samme forhold mellom metallene.

NIVA sine etasjemoseresultater påviste også tungmetall nedfall i varierende mengde de forskjellige år.

Nåmdal sier at hun strammer inn utslippsgrensene i den nye utslippstillatelsen.

Hvordan kan en økning fra ingenting til 3g/m²/per måned kalles en innstramming?

Om støvutslippet i 2008 og 2009 var engangstilfeller, hvorfor gi lov til utslipp til luft nå? KLIF motsier seg selv.

AF startet i 2010 med kostebil for å redusere støvflukten fra miljøbasen, og i 2012 begynte AF å vanne plata for å redusere støvflukten fra miljøbasen ytterligere. Dette skulle også indikere at det både har vært og er et støvproblem på basen. Problemet må ha vært større før man begynte med feiing og vanning fordi en del av skjærebrenningen nå er flyttet innendørs i en Rubbhall. Dessuten, om hverken kosting eller vanning reduserer støvproblemet kan man stille spørsmål ved hvorfor AF holder på med det. På vinterstid når det er frost er vanning umulig uten tilsetning av kjemikalier.

En profesjonell etat ville undersøkt hvor mye AF virkelig forurenses via luft før den skulle bestemme utslippsgrenser:

- Gjorde AF dette? Svaret er nei.
- Gjorde NIVA dette? Svaret er nei.
- Gjorde KLIF dette? KLIF har, så langt vi kjenner til, selv ikke utført noen analyser eller målinger i når det gjelder AF miljøbase.

Proactimarapporten av 31.12.2011 bekrefter også støvspreddning, men det bare antas at spredningen er liten. Ingen målinger av støvflukten ble utført. (Se. Side 18- 2.3.3.1)

I miljørapporten for 2011 anbefalte NIVA AF å utplassere støvfeller slik at en kunne kartlegge støvflukt fra basen.

I e-post til RFF datert 22.03.2013 skriver NIVA:

«For opplysende informasjon om hva som er status for denne konkrete anbefalingen må jeg henviser til AFDO. Dersom AFDO skal ha utført en slik undersøkelse vil det komme et eget anbud på dette.»

I e-post til RFF samme dag fra AF skriver de:

«Bruk av støvfeller var eit forslag frå NIVA. Me har ikkje starta med dette, og eg kjenner heller ikkje til at me har teke avgjerder i høve til dette for framtida.»

KLIF vedtar altså en utslippsgrense uten å ha satt seg inn i hva som faktisk har vært av støvflukt fra basen selv om naboer og andre har klaget over støvflukt helt siden AF startet opp.

RFF og den lokale miljøforeningen har timevis med film og mange bilder som dokumenterer støvflukt fra basen, og det er ingen tvil om at det er støvflukt fra basen hver eneste dag. KLIF har fått oversendt en stor del av denne dokumentasjonen så de kan ikke si at dette er ukjent for KLIF.

Det skjer stadige velt av konstruksjoner som produserer en masse støv.

For å gi et eksempel ble det rett før påske den 22.3.2013 veltet AF en plattformdel og RFF fikk ca. 1.5g/m² støv på taket i løpet av noen minutter. Analysen av takstøvet viste 5,6mg/kg Kvikksølv (Hg) og 16.000mg/kg Zink (Zn). Store områder utenfor kaien var også dekket med støv og RFF tok opp ca. 1g ved å føre et plast spann med 17cm diameter ca. 1 m i vannoverflaten. Støvet som fløt i sjøen viste: 109mg/kg Kvikksølv (Hg) og 6.100mg/kg Zink (Zn). (På begge steder inneholdt støvet malingrester og det vil med slike utslipp uansett ikke ta lang tid før en passerer 3g/m²/per mnd.) Dette støvet har aldri har passert gjennom noe renseanlegg før det traff sjøen. Når forskjellen mellom den virkelighet folk opplever, ser med egne øyne og det bildet AF med hjelp av sine medierådgivere, NIVA og KLIF lager så tar som regel folkeligheten over. Det er i Vats oppstått et nytt ordtak: *«det hjelper ikke å rense kloakken om du ikke treffer doskåla.»* Hvordan kan AF vite at de holder seg innenfor utslippsgrensa når de ikke har startet kvantifiserbare målinger av luftutslippene?

Det er forholdene på kaiområdet og de tiltak som er iverksatt for å redusere støvflukten som bestemmer den faktiske støvflukten fra basen. Når KLIF vedtar en slik grense uten å kjenne til forholdene blir det det samme som at KLIF tror at de kan bestemme over vær og vind.

Skulle AF fulgt de nye utslippsgrensene måtte AF sannsynligvis innstilt virksomheten ganske omgående. I stedet prøver de å flytte mer av virksomheten ut i fjorden. På den måten vil forurensningen bli skjult og vi har enda ikke hørt noen motforestillinger fra KLIF.

Den lokale miljøvernforening kom med et forslag i 2007 om uavhengig overvåkning av anlegget på Raunes. Fylkesmannens miljøvern avd. (i dag KLIF) syntes forslaget var bra og påla AF å starte miljøovervåkning. Uten dette vedtaket ville vi ikke hatt noen som helst overvåkning.

NIVA's miljørapporter

KLIF støtter seg kun til NIVAs miljørapporter som er laget etter oppdrag for AF.

Hos NIVA blir støvflukten fra basen kartlagt på to måter:

- a) Etasjemoseprøver
- b) Jordprøver

RFF har gjentatte ganger fortalt KLIF at dette ikke er godt nok. RFF har bedt om kvantifiserbare luftmålinger med analyse av støvet slik også Norsk Institutt for Luftforskning (NILU) har anbefalt.

Etasjemoseprøver:

RFF har sjekket med ekspertise på etasjemoseprøver og det ble sendt brev til NIVA den 13.03.2013

der det ble stilt flere spørsmål om NIVA sin bruk av etasjemoseprøver. Ingen svar er så langt mottatt og

spørsmålene til NIVA er knyttet til følgende:

1. Partikkelstørrelse:

Etasjemosen tar opp forurensning gjennom sine porer og vil derfor ikke kunne oppta større

partikler enn 10-20 mikron.

RFF ba derfor NIVA om analyser som viste partikkelstørrelse av støvflukten fra basen til forskjellige tidspunkt.

I Proactimarapporten av 31.12.2011 som AF fikk laget, står det at hoveddelen av finfraksjonen av oppsoptet vil være partikler større enn 10µm. (Side 17. 2.3.3).

De tyngste og største partiklene vil falle ned nærmest basen. Etter ca. 500-1000m vil sannsynligvis de fleste av partiklene være under 10-20 mikron og vil kunne tas opp i mosen.

Det betyr at de større partiklene uansett ikke vil bli detektert i moseprøvene nærmest basen.

Prøvene viser altfor lave forurensnings verdier i den nærmeste sonen rundt basen.

2. Tørketemperatur:

Om en skal få riktige kvikksølvverdier må mosen tørkes med temperaturer lavere enn 40 grader C. Dette er gjengitt i flere publikasjoner. Høyere temperatur vil drive ut kvikksølv, og gi feilaktige måleresultater. I NIVA sine miljørapporter står det at mosen blir tørket i varmeskap på 50 grader C. RFF har derfor stilt spørsmål om NIVA på en eller annen måte korrigerer prøvene for dette?

3. Ioner i regnvann:

Det er også kjent at regnvann i kystnære strøk kan inneholde Na⁺ og Ca⁺⁺ ioner, og ionene i regnvannet vil da kunne bytte ut tungmetall i mosen.

RFF har spurt om NIVA analyserer regnvannet for å detektere og korrigere prøvene for denne feilkilden.

4. Mosens tilvekst:

NIVA har brukt siste års tilvekst. Etersom prøvetakingen ble utført i mars, vil dette representere tilveksten i løpet av vekstsesongen det foregående året. Dette vil sannsynligvis i følge vår ekspertise gi systematisk lavere verdier for Hg enn om de hadde fulgt den generelt aksepterte metoden.

5. Opptak:

Nær basen forteller etasjemosen oss derfor kun minimumsverdier.

Hele fundamentet for NIVA sine miljøundersøkelser i Vats er avhengig av at NIVA har tatt, brukt og behandlet etasjemoseprøvene riktig.

Etasjemoseprøver er en god indikator på forurensning, men da må de som alle andre prøver tas og brukes korrekt. Etasjemoseprøvene som er tatt nærmest basen vil ikke oppta de største partiklene. Det vil, slik vi ser det, ikke vil være mulig å korrigere for en så stor feilkilde. Prøveresultatene er derfor feil. De vil være altfor lave.

RFF brukte resultatene av moseprøvene til NIVA som et bevis på støvspredning i Agder lagmannsrett (gjenåpningssaken). AF fortalte i deres prosesskriv at metoden *ikke er anerkjent* men «AF valgte å finansiere denne forskningen i håp om den ville gi et tidlig varsel om forurensning.»

Selv om resultatene etter all sannsynlighet bare viser en brøkdel av den virkelige forurensningen rundt basen, bruker KLIF, NIVA og AF resultatene på folkemøtene i Vats som garanti for at det ikke er noen forurensning å bekymre seg for rundt miljøbasen. Hvorfor har ikke ekspertene i KLIF stillet de samme spørsmålene vi har gjort.

Alle RFF sine forsøk på å forklare KLIF at NIVA i denne saken ikke opptrer som et uavhengig organ, men som et selskap som er betalt og engasjert av AF, og opptrer på instruks fra AF, har vært nytteløse.

KLIF har gjort et poeng ut av at RFF har vært i konflikt med AF og at RFF sine synspunkter følgelig ikke kan vektlegges. AF har også laget et poeng ut av dette i lokale media. Det er derfor grunn til å minne om at

AF sine resultater er omvendt proporsjonale med kostnadene av gifthåndteringen. Lavere kostnader gir høyere profitt, og omvendt. Hvorfor er ikke kvantifiserbare luftmålinger med analyse av støvet benyttet?

RFF må derfor være berettiget å stille spørsmålet om det er inkompetanse eller «tilpasning» som har gjort at selskapet sammen med NIVA har valgt en metode for å undersøke luftutslippene som ikke holder mål. Denne beslutningen er tatt av AF og NIVA og slik vi forstår det også akseptert og helt ut godkjent av KLIF.

Jordprøver:

Det er mulig å følge utviklingen (økning og nedgang) av for. eks. tungmetaller i jordprøver, selv om det også er flere faktorer en må ta hensyn til.

Det blir feil å bruke tilstandsklasse som mål slik KLIF og NIVA gjør.

En kan ikke konkludere med at når en tilstandsklasse ikke er endret så er alt vel.

Det er ikke korrekt å si at om tilstandsklassen ikke er endret, så har AF vært innenfor utslippsgrensene. Nåmdal sine uttalelser blir derfor kun ord, og er ikke basert på

tilgjengelig kunnskap. Siden miljøbasen ikke har hatt tillatelse til utslipp via luft før 13.03.2013, og det bort imot ikke var noe kvikksølv i Vats før AF startet sin virksomhet, burde prøvene vært de samme som før AF kom til Vats. I denne perioden skulle det ikke vært noen økning i det hele tatt, og moseprøvene skulle heller ikke vist kvikksølvutslipp rundt basen.

Om en skal bruke tilstandsklassene som indikasjon på at en holder seg innenfor utslippsgrensene slik KLIF og NIVA gjør, så blir det ukorrekt. Utslippene vil spre seg med vinden og det er som Nåmdal sier; komplisert å beregne. En kan likevel lage enkle modeller som gir en pekepinn på hva vi snakker om uten å ta hensyn til at spredningen reduseres jo lengre en kommer fra utslippsstedet, og at vinden blåser mer i en retning eller i en annen retning osv.

Om en for eksempelets skyld presenterer AF sitt kai-areal på 72.000m² som en sirkel og tar den totale utslippsgrensen på 40g (samlet for både luft og vann) baserer seg på at prøvene tas i øverste jordlag med tykkelse på 3cm (som er vanlig) og at tørr jord har en egenvekt på 1.6kg/dm³ og fordeler på arealet i en sirkel 500m fra basen (minus kaiområdet) blir kvikksølv konsentrasjonen 0,00066mg/kg jord.

For at en tilstandsklasse skal endres er det viktig hvor en begynner. Tilstandsklasse 2 «god» går fra 1 til 2mg/kg kvikksølv (Hg). Det vil si at det må tilføres 1mg kvikksølv (Hg) pr kg jord for å endre klassifiseringen om en startet fra laveste nivå i klassen. En ser da at en kan overskride utslippsgrensen 1 mg: 0,00066 mg = **1.515 ganger uten at tilstandsklassen vil bli endret.**

Sagt på en annen måte: AF kan slippe ut **60,6kg kvikksølv** uten at tilstandsklassen vil endre seg 500m fra basen.

Nærmere basen vil tallet selvfølgelig bli betydelig mindre, og lengre fra betydelig større, men at KLIF og NIVA bruker det argument at tilstandsklassene ikke har endret seg som forsikring om at det ikke skjer forurensning eller at utslippskravene er overholdt, blir derfor mildt sagt misvisende.

Faktum er likevel at ved RFF sin administrasjonsbygning har kvikksølvverdiene økt til 2mg/kg (ca. 20m fra AF). Ved vannverket som er lengre unna (ca. 500m fra AF) er kvikksølvverdiene målt til 0.31mg/kg i 2 prøver og i en annen 0.27mg/kg. Zinkverdien i siste prøven var 449mg/kg som er basert på prøver tatt på vegne av RFF.

Da KLIF endelig forstod at det var støvflukt fra basen, måtte det gis en grense. 5g/m²/per måned ble diskutert på grunn av at det er det som vanlig å gi steinknuseverk. RFF protesterte mot høringsuttalelsen.

KLIF kom i sitt utkast til tillatelse til at opphugging av utrangerte plattformer (decommissioning) måtte sammenlignes med vanlig verftsindustri. KLIF har ikke tatt inn over seg at decommissioning er totalt forskjellig; den behandler for. eks. bunnstoff, asbest og flere andre materialer som i dag er ulovlige å bruke.

At AF sin virksomhet behandler og produserer en mengde gifter ved forvarming og skjærebrenning. Det kan sammenlignes med å behandle atomkraftverk på samme måte som vannkraftverk pga. at de begge leverer strøm.

Det er – unnskyld uttrykket, svada når Nådalen sier at kvikksølvet i fjorden kommer fra «ingensteds». Atmosfæriske utslipp vil i denne sammenheng være ubetydelige og totalt usannsynlig at skulle «falle ned» og bli konsentrert rundt AF sitt anlegg på Raunes og endre kvikksølvverdiene i fisk og skalldyr.

Økning på 400% i krabbeklør over 3 år kan ikke bortforklares. Tidligere år ble økningen forklart med feilmarginer i analyseresultatene. Det blir spennende å se hvilken forklaring som kommer de neste årene.

Sammenligner en kvikksølvnivået i fisk og skalldyr fra andre steder i Norge vil en selvsagt finne steder der nivået er høyt. Nivået i Vats var bort imot ikkeeksisterende før AF startet sin virksomhet, det finnes 2 rapporter som viser dette. Alle RFF sine analyser og beregninger viser at kvikksølvet kommer fra miljøbasen. Det er lite trolig at krabbene har vært på pilgrimsvandring for å spise kvikksølv.

At dette skyldes ulovlige utslipp som KLIF forsøker å bortforklare fordi de ikke har gjort jobben sin i flere år – og har egentlig først nå i mars "kommet på banen" og erkjent at støvflukt skjer.

Problemet er når dette fine støvet av kvikksølvulfid havner i jord og marine sediment vil det etter hvert bli metylert. <http://en.wikipedia.org/wiki/Methylmercury>
Dette kan ta fra 5 til 15 år avhengig av partikkelstørrelse og miljø.

Etter at det uorganiske kvikksølv er metylert (blir organisk) kan det tas opp i næringskjeden og der vil det bli det akkumulert. Når kvikksølv går fra å være uorganisk (som kvikksølvulfid, kvikksølvoksid etc.) til å bli metylert, vil det bli *mer enn tusen ganger giftigere*.

AF søker nå om å foreta deler av opphugningsvirksomhet ute på fjorden.

NIVA sier at alt fortynnes og det meste blir borte 100m fra installasjonen! (Ref. uttalelser fra NIVA iflg. Grannar 25.03.2011 ang. ønske fra AF om å få hugge opp ute på fjorden.)

NIVA forteller at «*Dersom det blir opna for industriaktivitet i sjøen i Vatsfjorden, vil ikkje eit potensielt uhell få særlige konsekvensar for det marine miljøet meiner Niva*» Argumentasjonen går på at all forurensning vil bli uttynnet i vannet i fjorden og derfor blir helt ufarlig. NIVA har undersøkt utslipp av «*Tungmetall, PCB, Diverse oljetypar, Marin begroing og Naturleg Eksisterande radioaktivitet.*» NIVA uttaler at i de fleste tilfeller vil en ikke vil finne stoffene lengre enn 100m fra installasjonene. Ved oljeutslipp vil det verste som kunne skje, være at et par badesesonger går tapt ifølge NIVA.

Det ut som NIVA helt har glemt at det i Vindafjordsbassenget produseres ca. 25.000 tonn oppdrettslaks, noe som tilsvarer ca. 74millioner middager og en verdi på

nærmere 1 milliard, hvor et olje utslipp kunne få katastrofale følger. I tillegg er det betydelig fiskeri virksomhet i fjordene.

Hvem skal erstatte eventuelle tap som skjer som følge av oljeutslipp eller andre utslipp. Skal de bli behandlet på samme måte som RFF?

KLIF har flere ganger bekreftet at de går god for og stiller seg bak NIVA sine analyser, beregninger og forklaringer og har så langt ikke stilt et eneste spørsmål ved noe som kommer fra NIVA.

AF skryter i media av at de har brukt millioner på å rense avrenning til sjø fra miljøbasen på Raunes.

Utfra overstående argumentasjon kunne alt ha gått rett i sjøen uten noen konsekvenser.

Det radioaktive materialet som slippes ut er ifølge NIVA «*naturlig eksisterende radioaktivt*» og da er det ifølge NIVA selvsagt ikke farlig da det er naturlig og enda mindre farlig når det blir tynnet ut. Denne logikken må bety at en kan slippe ut så mye som helst bare det har naturlig opprinnelse.

I Vats har vi «Thors gruver» med malm som blant annet inneholder uran og thorium.

Steinene er *helt naturlige* men ikke akkurat helsebringende å ha på nattbordet. Myndighetene tok ansvar og dekket over dagbruddet slik at folk ikke like lett skulle få tak i de radioaktive steinene. Mye av informasjonen i min artikkel har RFF informert KLIF om i tidligere brev med underliggende dokumentasjon, uten at KLIF har tatt seg bryet med å svare eller engasjere seg.

Når Nåmdal på vegne av KLIF har kommet med beskyldning som at mine påstander ikke er riktige, utfordrer jeg KLIF til å kommentere både det jeg har skrevet i min nevnte kronikk og i dette innlegget. Det viktigste av alt er likevel at KLIF begynner å reagere, ta tak i problemene, og slutte å bestride at de ikke finnes. Vi må forvente at et så viktig forvaltningsorgan som KLIF har faglig grunnlag for sine uttalelser når de kommer med beskyldninger mot de som engasjerer seg i nærmiljøet.

Jakob Hatteland

Nedre Vats